

จิรัชภัทร์ เบ็ญจมา 2555: การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนหัตถกรรมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปา  
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต  
สาขาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม ภาควิชาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม  
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สุวัฒนา ธาดานิติ, Ph.D. 193 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าและความสำคัญของชุมชนหัตถกรรม ที่มีเอกลักษณ์  
และความสำคัญ ทางด้านศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน  
หัตถกรรมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปาให้รักษาคุณค่า และความสำคัญของชุมชนหัตถกรรมให้คงอยู่กับ  
ท้องถิ่น และสร้างความยั่งยืนของชุมชนต่อไป โดยการนำแนวคิดทางด้านการอนุรักษ์และพัฒนา แนวคิด  
คุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนร่วมกับเทคนิคการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการ  
ดำเนินการศึกษา โดยทำการศึกษาทั้งในระดับกว้างและระดับละเอียด

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนหัตถกรรมในเขตเทศบาลเมืองต้นเปามีลักษณะเด่นของพื้นที่ในการ  
ทำงานหัตถกรรมและงานหัตถศิลป์ที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกได้ถึงคุณค่า เอกลักษณ์ทางภูมิสังคม  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานหัตถกรรมทำร่วม ที่สามารถเป็นตัวแทนบ่งบอกเรื่องราวของพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี โดย  
สามารถแบ่งออกเป็นได้ 2 ลักษณะหลัก คือ 1.ชุมชนหัตถกรรมที่มีลักษณะการผลิตในครัวเรือน ซึ่งจะเป็น  
ลักษณะของการผลิตเป็นชิ้นส่วนงานหัตถกรรมตามความชำนาญของตน และวัสดุที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนโดย  
ไม่ได้จำกัดเฉพาะในพื้นที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งในเขตเทศบาลเมืองต้นเปา 2.ชุมชนย่านการค้าสินค้าหัตถกรรม  
พบในเขตพื้นที่หมู่ 1(บ้านต้นเปา) และหมู่ 3(บ้านบ่อสร้าง) ซึ่งมีลักษณะการสร้างหน้าร้านเพื่อจำหน่ายสินค้า  
หัตถกรรมที่ตนผลิต และยัง การศึกษาายังพบว่าชุมชนหัตถกรรมยังมีความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งชุมชน การ  
กระจายตัวของแหล่งวัตถุดิบ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนตามระบบนิเวศสังคม ส่วนสภาพปัญหาของ  
ชุมชนหัตถกรรมปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะ ประสบปัญหาในด้านต้นทุนการผลิต วัตถุดิบตั้งต้นในการผลิตหายาก  
และมีราคาเพิ่มสูงขึ้นต้องนำมาจากต่างพื้นที่ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และปัญหากลุ่มคนรุ่นใหม่ใน  
ชุมชนมีความสนใจในการสืบทอดงานศิลปหัตถกรรมลดน้อยลงจากเหตุปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

ดังนั้น จากผลการศึกษาชุมชนหัตถกรรม สามารถเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน  
หัตถกรรม โดยมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของชุมชน เพื่อสร้างแรงผลักดัน  
ในการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนหัตถกรรม ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายการพัฒนาทั้งทางด้าน  
กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นการส่งเสริมความเป็นคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนหัตถกรรมมุ่งสู่การ  
สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนาให้ชุมชนหัตถกรรมมีความมั่นคง เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ลายมือชื่อนิติศิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก